

TIN, VERHAEREN, ZABORAVLJENO

Nikica Petrak

1.

Gotovo je sigurno da danas živimo u vremenu koje je steklo definitivno nepovjerenje prema zanosu, prema svakovrsnim velesvjetskim zanosima koji su još svršetkom 19. stoljeća znali nadahnjivati ljude. Mogu se tu ubrojiti politički zanos socijalnih i znanstvenih utopija, zanos čitavih nacija ili čovjekova osobnog i unutrašnjeg oslobođenja – pa što sve nije danas već globalno »oslobođeno« i »slobodno« – sve do kojih mu drago umjetničkih ponesenosti ili pradavnoga pjesničkog zanosa koji nas prati sve od stare Grčke. Svi takvi zanos cijelih »kultura« svršili su tijekom dva svjetska rata s pukom računicom zločina; u intelektualnoj pak sferi uvjerljiv je donekle samo još kritički »diskurs«, potpomognut ovom ili onom znanstvenom »metodom«. Čovječanstvo se u 20. stoljeću namnožilo do nezamislivih maltuzijanskih razmjera, pitka voda i hrana postaju strateške sirovine zbog kojih će se na izmaku naftnih pričuva voditi i već se vode ratovi, a golemi velegradovi, u kojima su ljudi postali masa kojom se već upravlja signalno-elektroničkim sigurnosnim tehnologijama, poništavaju svaki naivni liberalno-prosvjetiteljski pojam izgrađene »individue«, nedjeljivoga i suverenog pojedinca, tako dragog političkoj ideologiji liberalizma. U tim velegradovima javljaju se, kao danas već naravna pojava, spontano naoružane, barbarske i divljačke kriminalne horde ma-

loljetnika, koji naoružani najnovijim automatskim oružjem jednostavno ubijaju i nešto su poput štakorskih klanova koje je svojevremeno proučavao zoolog Konrad Lorenz, otkrivši pritom kako je štakorska socijalna organizacija najsličnija ljudskoj. O nekoj ljudskoj, prosvijećenoj razumnosti ili građanskoj disciplini tu nema više ni govora. Od kaosa svijet još oružjem čuvaju samo ekonomski interesi i šteta koju bi tim interesima mogao nanijeti takav kaos. Gradove više ne treba ni barbarski opsjedati, kao u ranom srednjem vijeku: »barbari su već u gradu«, govorio je stari Lewis Mumford. Golema masovna proizvodnja kojom se taj slavno ideologizirani pojedinac jedino i mogao prehraniti odvojila ga je od zemlje te pretvorila u »proizvod proizvoda« i predmet političkih i znanstvenih pokusa. Više nema »prirodnog čovjeka«: sa zemljom i od zemlje ne živi više nitko. Taj je raskid nepovratan. Što u svemu tome s pjesnikom, koji je ostao kao čovjek od zemlje i povezan s njezinim prvobitnim moćima? Ako gospodarstvo, koje danas već globalno umreženo gospodari svijetom, ako pritjecanje energije zataji samo na trenutak, milijuni ostaju gladni, žedni, doslovno fizički zaustavljeni i zlostavljeni; nepokretni, ni ne mogu više »funkcionirati« u toj ekonomiji koja ih održava i koja im gospodari: nepokornost pojedinca, njegov *stvarni* eventualni »nonkonformizam« rezultira uglavnom njegovom društvenom i ekonomskom smrću, a njegov »umjetnički društveni protest« (vidi *rock and roll*) pretvara se u komercijalnu robu koja se itekako dobro trži i zapravo podupire sustav u kojem ga uvjeravaju kako se »oslobodio« – politički, društveno, individualno, psihološki, seksualno, umjetnički i što sve još ne. Postao je ne više »slikom i prilikom Božjom«, nego je stao živjeti na sliku i priliku sveopćega generalnog stroja: bilo koji malo odlučniji kvar toga proizvodnog procesa onemogućuje danas milijune života, a ubija i degenerira stotine tisuća (Bophal, Černobil), uništava cijele obale i krajolike, zagađuje vodu, zrak, hranu; izumiru cijele životinjske vrste, izumiru ili se svjesno uništavaju cijeli organski nastali ljudski jezici i vrste, a pojedinac, recimo pjesnik, pred tim stoji bespomoćan, osim što trenutak nečije doslovno fizičke pobune i smrti znade kadšto zaokupiti pozornost televizijskih novosti. Ali i takvi ispadi već su ugrađeni u sustav: s time se ionako računa kao s nužnom i zanemarivom količinom neispravnih proizvoda na određenu količinu privremeno ispravnih, upravo kao sa strogo kontroliranim ratovima i planiranim brojem žrtava. Trgovci to zovu »kalo«.

Ovakav je kulturni pesimizam dobro utemeljeni rezultat, ona druga, tamna strana svečovječanskog optimizma i vjere u naš pravocrtni napredak, koji je bio

zahvatio Europu i Ameriku tijekom 19. i početkom 20. stoljeća, od Beethovena i Walta Whitmana, pa sve do već zaboravljenih francuskih unanimista. (Ah, lijepe, tako svečovječanske pjesme Pierrea Reverdyja.) Ali taj »progres«, povijesno, znanstveno i svako drugo »napredovanje« zapadnog čovječanstva, golemi kulturni optimizam slutnje i izvjesnosti nadolazećega globalnog svijeta, bio je zapravo, mjesto sastanka hrvatskoga pjesnika Tina Ujevića i belgijskog/francuskog pjesnika Emilea Verhaerena, a tome susretu i njegovu ishodu u hrvatskome jeziku posvećen je ovaj tekst. Taj zanos i taj pokret, pjesnički polet što ga je nadahnuo, priviđao se, unatoč Baudelaireu i Rimbaudu, unatoč tzv. dekadenciji, bitno obnovljenim zdravljem i oduševljenom vjerom cijelih nacija i naraštaja: treba samo vidjeti kako su dirljivo, s kojim osjećajem poleta i slobode, Verhaerena kao vjerovjesnika nekoga novog, prenutog čovječanstva bili prihvatili jedan Valerij Brjusov u Rusiji ili jedan Stefan Zweig na njemačkome jeziku. Nama se svojevremeno, u bivšim socijalističkim zemljama, potajno otkrivalo kako je i onaj mitološki Lenjin, po svjedočenju Nadežde Krupske, »u svojim besanim noćima čitao Verhaerena«. A onda se »niotkuda«, iz vedra neba, odjednom prolomio Prvi svjetski rat, stravična katastrofa i samoubojstvo cijele jedne kulture, koja se potom pretvorila u nešto drugo, u svoj konačni užas. Verhaeren nije doživio ishod: godine 1916. i sam je stradao pod kotačima svojih modernih željeznica; Tinu je Ujeviću, nakon svega, »sredinom tijela prešla pila«, a njegova nježna trubadurska vila nije ga više zvala »draganom i pažem«. Ipak, naposljetku, ostaje poezija.

2.

Ne znam, a ne može se pouzdano ni doznati kada je to Tinu zatrebao Verhaerenov organski zanos: gotovo je sigurno kako je za nj već bio doznao u svom gladnom i jadnom Parizu, u svim svojim traumama tijekom Prvoga rata. Sam svjedoči kako je, unatoč gladi i krampanju opkopa za obranu Pariza, zajedno s Čerinom, samo čitao i čitao, »na učenom brijegu Svete Genoveve«. Uopće nije nevjerojatna pomisao kako je u to vrijeme bio naišao i na Verhaerena i ostavio ga da u njemu drijema dok za to ne dođe dobar čas. Kako god bilo, Ujević, one

svoje kasnije i plodne prevoditeljske godine 1950.–51., u Zagrebu objavljuje svog Whitmana, svog Verhaerena i Benvenuta Cellinija. I u današnjoj prevoditeljskoj groznici bio bi to znatan *output*, a trud mi je dokazati kako je i pjesnički znakovit, značajan, te na kraju znamenit. Samo mlado, divlje, neučeno i vlastitom medijskom prostodušnošću ograničeno današnje hrvatsko pjesništvo može Ujevićevu knjigu stvorenu na Verhaerenove motive zanemariti, zaboraviti i odgurnuti u stranu kao, eto tako, neki Tinov »prijevod« nekoga »stranog« pjesnika; ali tu postoji nešto više: ne postoji naime nikakvo divlje i »samoniklo« pjesništvo. Samo barbari teže za tzv. »izvornošću«: Jesenjin, Kerouac.

3.

U svesku petom njegovih Sabranih djela, u kojima se nalaze i prepjevi, nema nikakvih pobližih ili pouzdanih podataka o Tinovu odnosu s Verhaerenom. Postoji bibliografski podatak da je objavio u publikacijama dva-tri »prepjeva« prije nego što je objavio samu knjigu pod Verhaerenovim imenom a svojim naslovom, te uz vlastiti pogovor o Verhaerenovu životu i djelu. Već iz toga komparatističko-impresionističkog pogovora, po nalogu izdavača napisanoga za široko čitateljstvo, vidljivo je za što Tinu treba Verhaeren: on je sve što je Tin u svome privatnom i osobnom životu htio biti i nekada davno očekivao od sebe sama. Spominje Verhaerenove mladenačke krize koje su išle gotovo do ruba ludila, ali Emile ih je, nekako, »prekužio«; nakon svih vlastitih »ispita savjesti« našao je ženu svog života (»brak mu je u svakom smislu koristio«, zapisuje Tin), a nakon toga njegovo pjesničko stvaranje nastavlja se nesputano. Našao je nepokolebljivu »vjeru u život«, koja postaje gotovo religijskim nadahnućem novoga industrijskog i masovnog, zahuktalog čovječanstva, koje će kad-tad naći svoj pravi put. Premda, po Tinu, »u mladosti pijanica i ženskar«, Verhaeren nije više morao sjediti po kavanama, opijati se zbog propasti svih svojih boljih namjera i u pomaku svijesti što ga uzrokuje bog Bachus prosipati biserje pred svinje: preuzela ga je samo čista pjesma oceanskog i povijesnog osjećaja svijeta, pjev pjesnika koji sudjeluje u nastajanju novih stvari, nove pri-povijesti novoga života: grmljavine čovjekovih novih strojeva, osvajanja svijeta i nesagibanja čela pred bogovima, pogotovo ne više pred djetencem iz

Betlehema; u golemom ponosu i oholosti zbog vlastite moći, te pjesme postale su putokazom u neznano kamo, ali u nešto svijetlo i čarobno. Danas bismo, zajedno s Tinom, već rekli da je to bio Luciferov, Lučonošin posao. Istodobno, Verhaeren živi u vlastitoj kući na selu, mirno i skromno, ima svoju »u čaši vode kitu cvijeća« i »na dragoj usni osmijeh mali«, za čim je Tin toliko čeznuo, dolaze mu ljudi iz cijele Europe (poput Zweiga i Rilkea), dogodila mu se sudbina onoga koji uopće i ne mora više prilaziti svijetu: svijet mu sam prilazi. Tinov »Čin sputanih ruku« i »Majdani u biću na dvije noge« (ah, suvremena televizijska djeco, tamo vam se već spominje holivudski vaš *Magic City*, iz kojeg uopće ne znate više van) duguju svoje nadahnuće Verhaerenu i cijelom optimizmu pravde gladnog i ljubavi žednog, prevratnički nastrojenog zapadnog ljudstva prije Prvoga svjetskog rata. Ujević je cijeloga svog života tako jako htio »ozdraviti«, politički od Hrvatske i od Srbije, pjesnički od Baudelairea i Rimbauda i Matoša, htio je da mu pjesništvo, upravo kao Verhaerenovo, posluži nekom cilju jačem od samo privatne lirike i idiličnoga domoljubnog jadanja: htio je nešto više, *uspeti se u Veće*, kako je sam rekao. Cijena za to bila je hrvatska, ali ni u nekom boljem, postojećem ili nepostojećem svijetu ne bi bila manja. Tragovi tog usuda pokazali su se u Ujevića djelotvornim tek nakon drugoga velikog, svjetskog rata.

Znajući sve to, Ujević se naposljetku ipak prihvaća svog optimističko-utopističkog sna: prepjevati Verhaerena, zadovoljiti barem pjesnički svoju životnu žudnju, pa se tako dogodilo da je Tin, ne obazirući se uopće na uvjete Verhaerenova originala (vezani stih itd., jer Verhaeren je, iz modernističke perspektive, čisto formalno i poetički gledano, bio zapravo »konzervativni« francuski pjesnik, »žalibože, Victor Hugo«, rekao bi André Malraux, ali s novim temama, koje su već po sebi razarale tu predloženu formu), stvorio u zadanome mu hrvatskom jeziku pjesničko remek-djelo, a po meni još i rudnik najslobodnijega hrvatskoga pjesničkog izraza. Verhaeren je sa svojim motivima bio poslužio definitivnom oslobođenju svega što je Tin htio od svoga vlastitog, zadanog mu jezika. To nas pak dovodi do pitanja što su to prepjevi ili »prijevodi« poezije u neki drugi jezik. Kako bilo, Tin Ujević, s Verhaerenom u ruci kao predloškom, stvorio je, po meni, jedno vrhunsko hrvatsko pjesničko djelo, *izvornik* koji pripada vrhunskim poetskim kreacijama hrvatskog pjesništva 20. stoljeća, a to je upravo ono na što smo svi zaboravili. (Kad bi se mene pitalo, taj bih tekst kao urednik uvijek objavio ovako: Tin Ujević: »Sunce u čovjeku«, Ujevićeve hrvatske pjesme po motivima Emilea Verhaerena.)

4.

Listajući strane antologije, pregledne ili one osobne, vidimo kako jezici mnogo veći i povijesno značajniji od hrvatskoga puno više cijene prijevode ili prepjeve koje je neki pjesnik ili prevoditelj njihova jezika načinio iz nekoga drugog jezika. U tim narodima to se smatra apsolutnim pjesničkim i kulturnim blagom njihova vlastitog jezika. Njima nije važno što je taj pjesnik, recimo suvremenik Petrarkin, prepjevao neki njegov sonet: to se uopće ne smatra »prijevodom«, nego verzijom na vlastitom jeziku: otuda počinje njihova suvremena poezija na vlastitom im jeziku, to je važno za njihov vlastiti jezik, to je tada njihovu jeziku omogućivalo neki novi polet, otvaralo novi prostor. To ide od renesanse pa sve do 20. stoljeća. Tà tko sve po Europama nije »imitirao« talijanske pjesnike? Ako me sjećanje ne vara, nekom je prigodom prof. Mladen Machiedo, odgovarajući na tendenciozna zanovijetanja talijanskih literata o starim Dubrovčanima kao samo »imitatorima« talijanskog pjesništva (kao da to nisu bili i Francuzi i Englezi) odgovorio sjajno: »Pa, što hoćete? I Tolstojevi grofovi konverzirali su s vlastitim suprugama u postelji na francuskom, pa zbog toga nisu bili ništa manje Rusi!« (U Hrvatskoj su, naprotiv, i Kombol i Krleža držali još uvijek da se ne radi o obliku ipak izvornog stvaralaštva, nego o »prepisivanju« i »imitaciji stranih pjesničkih uzora«. Glupi Hrvati, uvijek hoće biti svjetski jedinstveni i jednoznačno originalni! Po tom kriteriju, Francuzi bi trebali odbaciti cijelu svoju Plejadu kao »neinventivnu i neizvornu«, jer mi Hrvati jedini znamo što je to izvornost: to su nama Nazor, Begović, Tadija i Domjanić.) Kada se nedavno preminulome Tedu Hughesu, primjerice, danas u Engleskoj objavljuju njegove sabrane pjesme, u njih uvijek ulaze i njegovi još vrući odlomci prijevoda iz Sofokla, i to kao blago modernoga engleskog jezika. Hughes tu nipošto nije samo »prevoditelj«: to se u engleskoj književnosti drži izvornim stvaranjem, »engleskom verzijom«, i to je najvažnije. Kad Seamus Heany prevede na moderni engleski jezik cijelu epsku strukturu pradavnoga i već posve nerazumljivog *Beowulfa*, o tome svi listovi pišu po tri mjeseca i ne drže to »prijevodom« kao drugorazrednim poslom nego doista novom pjesničkom kreacijom vlastitog jezika. Pa ni mi u Hrvatskoj nismo posve bez klice takva shvaćanja: Homer je nama (ipak) neodvojiv od Maretića, Dante od Kombola i Marasa. Prepjevi Katula, Propercija ili Tibula meni su uvijek vezani uz ime Nikole Šopa: moj Katul, moj Propercije i Tibul

meni su, poetski gledano, već od najranije mladosti Šopovi; premda su nam novi prijevodi otkrili mnogo toga što je Šop bio i nehotice propustio ili »promašio«, u njima mi nedostaje »ono poetsko«. Postoje Cesarićevi prijevodi nekih Rilkeovih i Puškinovih pjesama koji na mene djeluju čak jače od izvornika koje poznajem: čak mi se čine poetski bolji, »jači« (*Gospode, čas je: ljeto bješe dugo...* blagozvučno neusporedivo s *Herr, es ist die Zeit, der Sommer war sehr gross...*). U umjetnosti, sve je dojam, misao ide poslije: tako je i s prijevodima/prepjevima. U Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti nedavno je bila komemoracija Ivanu Slamnigu. Sve se lijepo reklo o Slamnigu kao pjesniku i znanstveniku. O njemu kao prijenosniku/prevoditelju velikih europskih pjesničkih djela (Puškinov *Onjegin*, primjerice, ili njegovi »stihotvori/prijevodi« na temu Yeats, Eliot, itd.) nije, nažalost, bilo ni riječi, premda su to, prije svega, apsolutno *hrvatska* pjesnička djela, baš kao što su stari Dubrovčani prepjevali na narodni hrvatski njima poznatu Italiju. Sve ovo govorim samo zato da potvrdim svoju tezu o Tinovim prepjevima Verhaerena: riječ je o majstorskim djelima hrvatskoga pjesničkog izraza. Hoću reći: nisam uopće čitao Verhaerena, nemam pojma tko je Verhaeren, ne znam nažalost francuski, čitao sam samo Ujevića! I sve što o tome mogu reći potječe samo od onoga »prepjevača« koji je to napravio tako da to u hrvatskome jeziku zvuči kao velika, i ni na kakav drugi jezik osim hrvatskog opet neprevodiva poezija! Mi o tome ne vodimo više računa, i to je ono što je na našu sramotu zaboravljeno.

5.

Pa, kada je Ujević u hrvatskome jeziku izgovorio zadnju strofu Verhaerenove poeme o Magovima, o Sveta tri kralja koji su došli u pohode malome Isusu, odjednom je progovorio o oholostima globalizacije, o onomu što nas upravo danas proganja:

*Magovi srebrnih noći, u kojima zvijezde dragaju
čela sagnuta ispred bezazlenosti i dobrote,
vaši su pogledi obajani, a vaša srca zanesena,
jer vjeruju u blagu novu moć slaboće.*

*Ali čovjek, u kojega je smjelost usjekla svoj zakon,
kojemu je prostrana volja i polet i vjera,
i koji polazi da osvoji svijet za sebe sama,
hoće li on ikada trpjeti, da u dubini njegove duše
kraljevstvo malog djeteta ponizi njegov ponos?
Pokajnici, ispovjednici, mučenici i svete
mogu okriti vremena ružama svoje tuge
i proliti prema Pomazaniku svoju krv kao neki plamen,
oni ne će promijeniti ništa na vječitome stanju stvari;
čovječanstvo je žedno samo svoje vlastite ljubavi;
ono je grubo, zamršeno, žarko; ono je prevejano,
a radost i dobrotu jesu cvjetovi njegove snage.*

Tko je, doista, ikada bio u stanju izgovoriti na taj pjesnički način takve riječi na našem, hrvatskom jeziku? Potencijalno jedino Kranjčević, ali u međuvremenu su se dogodili i Matoš i Krleža... Mene pak osobno doista zanima što je sve netko u stanju izgovoriti na hrvatskome, a tu je Ujević veličanstvena škola. Ili, Verhaerenovim, zapravo Tinovim riječima:

*Da bih živio umno, čvrsto i pravično,
svojim srcem divim se svemu
onomu što treperi, živi i kipi
u nježnosti čovjeka i na uzvišenoj zemlji...*

Taj osjećaj svi smo već zaboravili. Kad Tin piše svoju »Svetkovinu ruža«, jednu od najljepših pjesma od koje još i danas živi tko živi, on ima na umu vlastiti prepjev Verhaerenova »Hvalospjeva ženskomu tijelu«, koji ga je, ako hoćete, na neki mentalni način i seksualno oslobodio:

*U punoj svjetlosti i njenim brzim zrakama,
koje prže sve do srčike duboko granje,
žene, kojima gola tjelesa sjaju u tim vrtovima,
vi ste veličanstveni odlomci svijeta...*

Molim vas, nakon toga napišimo zbirku pjesama o nogometu, a nakon toga može i o *baseballu*. Međutim, te zaboravljene riječi, koje mi po logici naše već uobičajene književne mehanike odbacujemo u »prijevod«, velike su riječi hrvatskoga pjesništva. Tko je to, na našem jeziku, nešto takvo ikada zapisao? Zašto to zaboravljamo? Kad postanete nezadovoljni suvremenošću, uzmite u ruke Tinove prepjeve Verhaerena i čitajte ih sumnjičavo: od »Majdana u biću na dvije noge«, te od »Čina sputanih ruku«, sve je to uspomena na veliku Europu Verhaerena i Tina Ujevića, koja se nakon svih ratnih užasa tek danas u nekoj ekonomsko-političkoj ideji počela rađati i s čime mi Hrvati imamo toliko muke... U Ujevića se sve to već događa zaboravljeno i prividno opijeno, tobože zavičajno-kavanski, jer Tin nikada nije ni prestao ljubiti svoju nekakvu domovinu kao oblik većeg svijeta: Ujević nije tek pjesnik »spomenka Brača, Imotskoga«, nego veliki pjesnik svijeta koji nas tek očekuje. O tome oni koji su odrasli samo na našoj hrvatskoj književnoj dijeli nemaju još ni blagog pojma. Upravo se iz toga oblika svijeta on i prihvaća svog materinskog jezika. Danas, kad su problemi identiteta unutar novih informatičkih i sveizjednačujućih tehnologija opet postavili pitanje tko smo, Tin i opet ima riječi: ne samo lokalne nego one koje s pitanjem na usnama prelaze granice kultura i ideologija:

*San! On je više nego dimovi,
koje on odbija zatrovane
oko sebe prama obzoru;
čak u strahu i u brizi
on je tu dolje gospodar noći
poput onih džbunova
zlatnih zvijezda i crnih kruna
koje se čarobno pale u veče.*

*Ali što znače zla i bezumni satovi
i kace opačine u kojima vrije gradska zajednica,
ako nekog dana iz dna magala i koprena
iskrsne neki novi Hrist izvajan od svjetlosti,
da uzvine prema sebi čovječanstvo
i da ga krsti na svijetlu novih zvijezda?*

Gotovo da posumnjam kako je to uopće Verhaeren! Usuđujem se reći kako na hrvatskome jeziku do danas tako nikad nitko nije progovarao; svi smo se sveli samo na privatnu liriku: Ujevićeve riječi, kojima je Emile Verhaeren služio samo kao posrednik i upaljač, prelaze naše sitne mogućnosti. Upravo su stoga, sumnjam, i zaboravljene.

Namjera ovog teksta bila je da nas upozori na nešto veće od nas samih. A nakon toga, što bi pjesnik Milivoj Slaviček rekao u jednoj svojoj, također zaboravljenoj pjesmi, ide naša svakodnevna »opet zabavna glazba«; oni stvarno kreativni pre-pjevi s drugih jezika, međutim, bitna su hrana svakog pjesništva i ja se opet iznova bojim onih koji su othranjeni samo na domaćoj kuhinji: neka iznova čitaju Tina, koji je na Verhaerenove motive stvorio veliko hrvatsko pjesništvo. Reći danas da je nešto »veliko« — to smjesta izaziva sumnjičavost; velike su samo još impresivne, medijski svakodnevne količine kuge, rata i gladi, a velikoga ljudskog duha više nema. Golemi dah jednoga još neslućenog svijeta koji se na naše oči rađa iz obilja krvi, a što ga je Ujeviću uspjelo izvući iz Verhaerenovih isto takvih motiva, ali za nas i na našem jeziku, neka ostane hrvatskom pjesničkom baštinom: ljepše nema. Ujević je nekako znao kako u tome očuvati i svoj vlastiti identitet.

TIN, VERHAEREN, THE FORGOTTEN

S u m m a r y

The subject of this paper are Ujević's poetic translations (*»Sunce u čovjeku«*, Zora, Mala biblioteka, Zagreb, 1951) by the Belgian/French poet Emile Verhaeren (1855-1916). The text gives motivational indications which demand a wider and further elaboration. This is poetry which reverberated in Europe and further at the beginning of modernism and civil prosperity at the turn of the 19th and 20th centuries. It reflected optimism of economic, scientific and technological prosperity of the world and the »ocean feeling« of a Beethovenly embraced humanity. World War I reflected this prosperity, but to Ujević this feeling remained as a banked up poetic hope amidst the hard times, just as Verhaeren's biography remained an unacknowledged model of how he himself wished to live. After World War II

Ujević took Verhaeren's poems as a motif and poetically translated them in his way, uniquely, in a Tin manner, with a coloured linguistic feeling. It cannot be defined as a real translation, but Tin's independent creation, moreover, a real masterpiece of Ujević's work and a very valuable, but neglected contribution to the development of the new Croatian poetic expression where Tin symphonically breaks the barriers of his own poetic format.